

Список використаних джерел

1. Україна і Росія в історичній ретроспективі : нариси : у 3 т. / В. А. Гриневич, В. М. Даниленко, С. В. Кульчицький, О. Є. Лисенко ; відп. ред. В. А. Смолій. Київ : Наукова думка, 2004.
2. Роль української мови у формуванні національної ідентичності в умовах війни. Електронне видання. URL: <https://echronicle.com.ua>
3. Мова як індикатор української національної ідентичності та цивілізаційного вибору. Інститут української мови НАН України. URL: <https://ukrmova.iul-nasu.org.ua>

ПЛАТ Світлана Іванівна,
курсант Військового інституту
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка

Науковий керівник:

РУДИК Андрій Олексійович,
начальник кафедри військової
журналістики Військового інституту
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка,
доктор філософії з галузі соціальні
та поведінкові науки

ДЕКОЛОНІЗАЦІЯ ЯК СВІТОГЛЯДНА ОСНОВА ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНЬСЬКОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ

Тривалий колоніальний статус українських земель у складі Російської імперії та СРСР спричинив системні деформації історичної пам'яті, культури, мови та національної самосвідомості. Внаслідок цього в українському суспільстві протягом тривалого часу відтворювалися російські імперські наративи, що заперечували українську ідентичність як таку. Зі здобуттям незалежності українці зіткнулися з глибокою кризою самоусвідомлення та національної самоідентифікації. Адже радянська ідеологія системно підміняла поняття національної ідентичності, обмежуючи автентичні мовні, культурні, історичні відмінності націй. Варто зазначити, що національна ідентичність будується протягом тривалого часу та залежить від багатьох факторів, але у короткий історичний період вона здатна суттєво змінюватися, зберігаючи, в окремих випадках, потенціал для відновлення. Цю спроможність Україна не втратила. Проте потреба в деколонізації залишається та постає світоглядною основою повного відновлення української ідентичності.

Варто звернутися до дефініції поняття «деколонізація». У широкому сенсі – це процес, під час якого країна, що раніше була колонією, стає політично незалежною. В українському контексті під цим терміном слід розуміти відмежування України від російської імперської політики та панівного російськоімперського нарративу «спільної» історії. Особливо суттєво базис української ідентичності був підірваний у часи радянської влади, ключовою тезою ідеології якої було формування узагальненої моделі єдиного «радянського народу» [1].

Процес деколонізації в Україні був розпочатий з відновленням незалежності в 1991 році. І триває досі, росія не покладає намагань залишити Україну у власному полі впливу, перетворивши Україну на колонію знову. Сучасну російсько-українську війну можна вважати неокolonіальною. Американський історик і письменник, дослідник України Тімоті Снайдер стверджує, що війна в Україні є саме такою.

«Коли Володимир путін заперечує реальність української держави, він говорить звичною мовою імперії. Протягом п'ятисот років європейські завоювальники називали суспільства, з якими вони стикалися, «племенами», вважаючи їх нездатними керувати собою. Як ми бачимо на руїнах українських міст і в російській практиці масових убивств, звалтувань і депортацій, твердження про те, що нації не існує, є риторичною підготовкою до її знищення» [2].

Це демонструє те, наскільки важливим є питання збереження та повного відновлення української ідентичності. Одним зі шляхів до цього є деколонізація. Її комплексне впровадження передбачає повне повернення суб'єктності українському народові, визнання власного історичного досвіду та права на самостійний розвиток. Подолання колоніальної спадщини є необхідною умовою формування зрілої національної ідентичності, здатної протистояти зовнішнім маніпуляціям загарбників.

Після початку російсько-української війни на сході України у 2014 році та повномасштабного вторгнення 2022 року процес деколонізації значно прискорився. Російська агресія актуалізувала необхідність остаточного розриву з імперськими смислами. Був ухвалений законопроект 7253 «Про засудження та заборону пропаганди російської імперської політики в Україні і деколонізацію топонімів». Ухвалений документ визнає злочинною і засуджує російську імперську політику, забороняє її пропаганду та символи, визначає, що належить до цих символів, хто, як і в які строки видаляє їх із публічного простору. Декомунізація стала чи не найобговорюванішою реформою, адже щодо кожної нової назви вулиць, провулків, скверів, сіл та міст відбувалися громадські дискусії. Громадяни не просто шукали нові назви – це була масштабна розмова про цінності, про добро і зло, про невідворотність покарання за вчинені, хоч і незасуджені у звичному порядку злочини. З'явилося розуміння того, що в деколонізації ми поглиблюємо цю глобальну

задачу із самоідентифікації, пошуку себе справжніх. Усвідомлення своєї відповідальності, самоосвіта, критичне мислення та діалог зі світом – це все кроки до того, щоб позбутися колоніального минулого [3].

Декolonізація є важливою світоглядною основою відновлення та збереження української ідентичності. Вона виходить за межі символічних змін та передбачає глибоку трансформацію суспільної свідомості, історичної пам'яті та системи цінностей. Україна обрала цей вектор розвитку, незважаючи на суттєвий вплив колоніальної спадщини. Сучасні деколонізаційні процеси створюють умови для утвердження самодостатньої та стійкої національної ідентичності.

Список використаних джерел

1. Герчанівська П. Е. Декolonізація суспільства: український поворот. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв* : наук. журнал. 2024. № 1. С. 32–41.

2. Котубей-Геруцька О. «Декolonізація» і «постколоніалізм» – у чому різниця понять та що вони означають. URL: <https://suspilne.media/culture/462311-dekolonizacia-i-postkolonializm-u-comu-riznica-ponat-ta-so-voni-oznacaut/>.

3. В'ятрович В. Що таке деколонізація, чому вона важлива і як буде здійснюватися згідно з законом? URL: <https://www.ukrinform.ua/amp/rubric-politics/3685766-so-take-dekolonizacia-comu-vona-vazлива-i-ak-bude-zdijsnuvatisa-zgidno-z-zakonom.html>.

ПЛАКСІЙ Анастасія Василівна,

курсант Військового інституту
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка

Науковий керівник:

ВОРОБІЙОВА Ганна Юрївна,

доцент кафедри військової
журналістики Військового інституту
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка, кандидат
політичних наук

РОЛЬ МЕДІА У ФОРМУВАННІ УКРАЇНЬСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ

Національна ідентичність – це відчуття належності людини до певної нації. Одним із ключових завдань сучасного українського суспільства, особливо в умовах повномасштабної війни та інтенсивної інформаційної агресії, є саме формування національної ідентичності. Сучасні медіа не лише